

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Problems issued on small business development in Ukraine. The factors, which negatively affect the growth of small businesses and slow down the further development, are marked.

Сучасна фінансово-економічна криза істотно впливає на функціонування малого підприємництва в Україні, зумовила низку змін в рамках домінуючих адаптаційних стратегій представників малого бізнесу. Зокрема, домінуючими стають такі стратегії адаптації, як стратегія виживання і простого відтворення в умовах кризового ринкового середовища, а не розвитку, яка передбачає вихід на більш високий рівень підприємницької діяльності. Значна частина малих підприємств, що орієнтуються на стратегію розвитку (включає перехід в категорію середніх підприємств, впровадження інноваційних технологій, перепрофілювання бізнесу, перенавчання персоналу тощо), не володіють достатнім обсягом фінансових ресурсів для її повної реалізації.

Основним пріоритетом для більшості суб'єктів як малого, так і середнього бізнесу є скорочення витрат. Четверть бізнесменів планує скоротити певну кількість працівників свого підприємства, ще чверть - знизити витрати на виплату заробітної плати даним працівникам (частина суб'єктів малого бізнесу також орієнтована на зміну асортименту продукції, що випускається чи реалізованої продукції, переорієнтацію діяльності компанії, залучення позикових коштів). Все це явно свідчить про те, що для абсолютної більшості суб'єктів малого бізнесу в даний час пріоритетом є збереження підприємств в складних соціально-економічних умовах, пов'язаних з кризою. На думку спеціалістів Міністерства розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства, промислова рецесія у світі є насамперед наслідком глобальних торгових війн. Падіння індексу промислової продукції в Україні на 5% у листопаді 2019 р. стало найгіршим показником після кризового періоду 2014-2015 рр., проте цілком вкладається у загальносвітову тенденцію. І хоча останні десятиліття у світі відбулась деіндустріалізація (через зростання важливості сектору послуг і зростання технологічності промислового випуску), таке падіння в промисловості має потенціал суттєво загальмувати глобальну економіку» [1].

В даний час продовжує залишатися низькою інноваційна та інвестиційна активність малих підприємств, спостерігається зростання рівня неформальної зайнятості в сфері малого бізнесу, що пов'язується експертами, в першу чергу, зі складними процедурами державного регулювання, адміністративним тиском, високим рівнем фінансового навантаження [2].

З точки зору проблем функціонування малого бізнесу, всі проблеми діяльності малих підприємств можна умовно розділити на три великі групи.

До першої відносяться проблеми, ступінь гостроти яких в українських реаліях залишається практично незмінною і ніяк не пов'язана з наслідками фінансово-економічної кризи. Це нестача кваліфікованих кадрів (в даний час дана проблема актуальна для 76% малих підприємств, які відчувають брак виробничого персоналу), складна процедура отримання ліцензій, здирицтво чиновників, нестача знань і практичних навичок ведення бізнесу, бухгалтерії, правова незахищеність.

Друга група проблем виникає в кризові періоди розвитку національної і світової економіки. Сюди належать питання, пов'язані з пошуком оборотних активів в необхідному обсязі, залученням достатньої кількості інвестицій, сплатою обов'язкових податкових та інших платежів, придбанням обладнання, виробничих та інших приміщень, сировини та матеріалів, а також сплатою відсотків по кредитах і поверненням самих кредитів.

Третя група проблем може знижуватися в кризові періоди. До цієї групи належать кримінальний тиск на малий бізнес, рекет, рейдерство [3].

Фінансово-економічною кризою в першу чергу були викликані «зміни в зовнішньому оточенні» малих підприємств, пов'язані з доступністю необхідних для функціонування підприємств фінансових коштів, персоналу і нерухомості, поведінкою покупців і постачальників, адміністративним тиском. Виділені зміни в зовнішньому оточенні малого бізнесу надають багатосторонній, переважно негативний вплив на різні аспекти діяльності даних компаній: під їх впливом, зокрема, в негативну сторону змінюються обсяги продажів і рентабельність підприємств, чисельність співробітників малих підприємств і розміри їх заробітних плат, зростають обсяги заборгованостей.

На наш погляд, наразі існує ряд серйозних проблем, що перешкоджають ефективному розвитку малого бізнесу в Україні, багато з яких пов'язані з наслідками фінансово-економічної кризи. Нами встановлено, що на розвиток малого підприємництва вплинули негативні тенденції, пов'язані, як з кількісними (зменшення чисельності суб'єктів малого бізнесу), так і з якісними (скорочення частки компаній, орієнтованих на адаптаційну стратегію розвитку, і збільшення частки малих підприємств, що прагнуть до виживання або простого відтворення) змінами. Дані проблеми спонукають до розробки комплексу заходів, спрямованих на оптимізацію стратегій антикризового управління малим бізнесом.

Список використаних джерел:

1. Просто тренд такий. У міністерстві економрозвитку пояснили найбільший спад української промисловості з 2015 року // НВ. – 02.12.2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/biz/economics/promislove-virobnictvo-padinnya-promislovosti-u-ministerstvi-ekonomiki-nazvali-prichini-novini-ukrajini-50056930.html>

2. Statistics on small and medium-sized enterprises/ Eurostat statistics explained// [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Statistics_on_small_and_mediumsized_enterprises

3. Дослідження бізнес клімату в Україні/ Інститут економічних досліджень і політичних консультацій // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.ier.com.ua/ua/areas_of_research/business_climate